

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»  
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК  
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ



**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Проректор з наукової роботи

проф. Студеняк І.П.

*Вересень* 2016 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ПУБЛІЧНІ ПОЛІТИКИ ЄС**

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2016

Робоча програма навчальної дисципліни «Публічні політики ЄС» для здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні: доктор філософії/Doctor Philosophy (Ph.D) галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **052 Політологія** освітньої програми Політологія/Political Science.

**Розробник:**

**Асланов С. А.**, доцент, доктор політичних наук, професор кафедри політології і державного управління

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології і державного управління.

Протокол № 12 від 25 червня 2016 року.

В. о. зав. кафедри \_\_\_\_\_ (проф. Вегеш М.М.)  
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Протокол № 5 від 24 червня 2016 року.

Голова \_\_\_\_\_ (доц. Зан М.П.)  
(підпис) (прізвище та ініціали)

## 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	<b>2-ий</b>	<b>2-ий</b>
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для очної форми навчання: 9 аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 5	<b>1-ий</b>	<b>2-ий</b>
	Лекції:	
	<b>20</b>	<b>10</b>
	Практичні (семінарські):	
	<b>18</b>	-
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	<b>52</b>	<b>80</b>

## 2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Публічні політики ЄС» розкрити сутність і зміст основних тенденцій публічної політики ЄС у різних галузях та напрацювати механізми адекватної порівняльної оцінки діяльності у соціально-економічних сферах..

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів освітньо-наукового рівня таких компетентностей:

1) загальних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів (ЗК-1);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професії, базових категорій політичної науки (ЗК-2);
- здатність у процесі навчання та при самостійній підготовці до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, здатність використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології (ЗК-5);
- здатність визначати, формулювати та розв'язувати проблеми та приймати обґрунтовані управлінські рішення (ЗК-6);
- здатність працювати в команді, виконувати дослідження в групі під керівництвом лідера, подібні навички, що демонструють здатність до врахування суворих вимог дисципліни, планування та управління персоналом (ЗК-7);

2) професійних компетентностей:

- здатність здійснювати відбір, аналіз, оцінку систематизацію, моніторинг, соціально-економічних процесів в ЄС (ПК-3).
- здатність застосування знань сучасних теорій і моделей управління в ЄС (ПК-6).
- здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між соціальними та економічними процесами в ЄС (ПК-8).
- здатність ураховувати економічні, правові, політичні, соціологічні, технологічні аспекти формування діяльності в різних сферах ЄС (ПК-9).

### 3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами освітньо-наукового рівня таких програмних результатів навчання (ПРН):

<b>Програмні результати навчання</b>	<b>Шифр ПРН</b>
здатність продемонструвати знання та розуміння основного комплексу знань за навчальною програмою. Рівень знань цих основ повинен бути базовим, тобто рівнем, необхідним для роботи в традиційних сферах застосування.	<b>ПРН-2</b>
здатність використовувати в чітко окресленому контексті основні поняття та принципи, методи дослідження та аналізу складних об'єктів та явищ для розв'язання прикладних і наукових завдань у політології.	<b>ПРН-3</b>
оволодіння основними поняттями, концепціями і фактами сучасної європейської політичної науки, вільне оперування політологічним матеріалом.	<b>ПРН-8</b>
здатність орієнтуватись в основних європейських політологічних школах.	<b>ПРН-9</b>

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освітньо-наукового рівня після опанування навчальної дисципліни «Публічні політики ЄС »:

<b>№</b>	<b>Очікувані результати навчання з дисципліни</b>
1.	оперувати поняттями порівняльного аналізу; – оцінювати відповідність конкретного стану соціально-політичного розвитку країн ЄС головним тенденціям еволюції політичних, економічних та безпекових систем
2.	розуміти сутність процесу становлення громадянського суспільства, його структури, ролі економічної, безпекової політики в країнах ЄС
3.	визначити значення виборів для суспільства і громадянина, оцінити відповідність виборів міжнародним стандартам демократичності виборів
4.	розуміти сутність легітимності влади в країнах ЄС.
5.	бачити переваги та проблеми в розвитку демократії у країнах ЄС та у різних сферах соціально-економічного розвитку.
6.	вміти використовувати інструменти індексного аналізу для вивчення політичних інститутів в країнах ЄС.

#### 4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

##### Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- письмове тестування;
- аналітичне есе;
- аналітичний реферат;
- презентація результатів виконаної індивідуальної роботи здобувача.

##### Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на семінарських заняттях, написання аналітичного есе, письмове тестування з теми.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

##### Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
6	6 + 10	6	6	6 + 10		

##### Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	10
Есе	1	10
Реферат (аналітичне завдання)		
Модульна контрольна робота	1	50
<b>Разом</b>		<b>100</b>

##### Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у

тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних тенденцій розвитку сучасних регіональних партій, рухів і груп впливу у конкретних країнах Західної та Центрально-Східної Європи та в Україні. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків здобувача з визначеної проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

### **Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.**

Відповідно до *«Положення про порядок та методу проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

#### **оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:**

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

#### **оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:**

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

#### **оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:**

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

**оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:**

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

**оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:**

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

**оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який:**

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

**оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу заочної форми навчання, який:**

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

**Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами**

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## **5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **5.1. Зміст навчальної дисципліни**

#### **Тема 1. Торгова політика ЄС.**

Загальна характеристика, цілі та основні принципи єдиної торгової політики. Компетенція органів ЄС у формуванні та реалізації єдиної торгової політики. ЄС і СОТ. Інструменти єдиної торгової політики. Формування митного союзу. Система регулювання зовнішньої торгівлі (Єдиний митний тариф, основні принципи застосування кількісних обмежень, практика застосування антидемпінгових заходів). Уніфікація митних правил у рамках ЄС. Специфіка єдиної торговельної політики ЄС щодо основних торгових партнерів (США, Японія, країни Середземномор'я, Китай, держави Латинської Америки, Росія). Значення єдиної торговельної політики для розвитку європейської інтеграції.

#### **Тема 2. Єдина аграрна політика ЄС: шляхи становлення та принципи функціонування.**

Історичні віхи розвитку аграрної політики ЄС. Основні елементи єдиної аграрної політики ЄС. Організація ринків та підтримка цін на сільськогосподарську продукцію. Виплати сільськогосподарським виробникам. Контроль за виробництвом продукції. Експортні субсидії. Структурна політика та фінансування ЄАП. Сучасні новації в ЄАП.

#### **Тема 3. Екологічна політика Європейського Союзу.**

Національні пріоритети і національні політики країн-членів ЄС у галузі екології. Етапи формування екологічної політики Європейського Співтовариства. Основні принципи та напрями екологічної політики ЄС. Екологічна політика ЄС у галузі відходів, води, повітря, ґрунту. Взаємозв'язок екологічної політики з іншими напрямками політики ЄС. Основні програми дій в галузі охорони навколишнього середовища та інструменти їх реалізації. Ефективність екологічної політики ЄС.

#### **Тема 4. Міграційна політика Європейського Союзу.**

Міграційна ситуація в Європі в 1950-1970-і роки. Формування основ міграційного законодавства в період становлення Європейських Співтовариств. Виникнення й діяльність міжурядових груп із вироблення основних напрямів міграційної політики ЄС. Розвиток співробітництва держав-членів Європейського Союзу в галузі Галузеві політики Європейського Союзу 8 правосуддя та внутрішніх справ. Формування єдиного європейського законодавства в галузі регулювання міграційних процесів.

#### **Тема 5. Регіональна політика Співтовариства.**

Етапи розвитку регіональної політики ЄС. Сутність регіональної політики ЄС, принципи, передумови та напрями її реалізації. «Європа регіонів». Політика

добросусідства. Типологія внутрішніх регіонів країн ЄС. Адаптивні регіональні моделі країн Центральної Європи. Особливості політики набуття членства та місця України в системі регіональної політики ЄС та євроінтеграційних процесів.

### **Тема 6. Соціальна політика ЄС.**

Основні галузі та принципи реалізації соціальної політики ЄС. Європейська соціальна хартія. Визначення напрямів соціальної політики відповідно до потреб громади. Європейський Союз: працевлаштування і соціальна політика. Європейська трудова стратегія. Європейський соціальний фонд. Система соціального захисту в ЄС. Політика ЄС у галузі рівності прав чоловіків та жінок. Боротьба з дискримінацією та соціальною виключеністю.

### **Тема 7. Спільна зовнішня політика та політика безпеки.**

Еволюція спільної зовнішньої політики та політики безпеки. Основні цілі та принципи зовнішньої політики. Органи управління і реалізації Європейської політики безпеки та оборони. Військовий комітет. Військовий штаб. Оперативні штаби (центри) ЄС. Європейське командування повітряним транспортом. Європейське оборонне агентство (ЕОА). Супутниковий центр Європейського Союзу (СЦЕС). Європейський коледж безпеки і оборони (ЕКБО). Інститут дослідження проблем безпеки ЄС (ІДПБ).

### **Тема 8. Співробітництво в галузі внутрішніх справ та юстиції.**

Законодавча база співробітництва. Маастрихтський договір – створення III опори. Амстердамський договір – реформа третьої опори. Створення Європейського простору свободи, безпеки та правопорядку. Зміни законодавства в галузі внутрішніх справ і юстиції згідно з Лісабонським договором. Європейський прикордонний корпус і охорона кордонів ЄС. Імміграційне законодавство ЄС та правила надання політичного притулку. Боротьба з тероризмом. Правоохоронні органи Європейського союзу. Поліцейське співробітництво – Європол та співробітництво в цивільних справах – Євроюст. Європейське відомство з боротьби з шахрайством (OLAF). Боротьба країн ЄС з організованою злочинністю (в тому числі з торгівлею людьми, торгівлею наркотиками, відмиванням грошей, комп'ютерними злочинами).

## 5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: очна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
<b>Модуль 1</b>						
Тема 1. Торгова політика ЄС	9	2	2			5
Тема 2. Єдина аграрна політика ЄС: шляхи становлення та принципи функціонування	9	2	2			5
Тема 3. Екологічна політика Європейського Союзу	16	4	2			10
Тема 4. Міграційна політика Європейського Союзу	11	4	2			5
Тема 5. Регіональна політика Співтовариства	9	2	2			5
Тема 6. Соціальна політика ЄС	14	2	2			10
Тема 7. Спільна зовнішня політика та політика безпеки	14	2	2			10
Тема 8. Співробітництво в галузі внутрішніх справ та юстиції	8	2	4			2
Разом за модуль	90	20	18			52
<b>Разом за семестр</b>	<b>90</b>	<b>20</b>	<b>18</b>			<b>52</b>

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
<b>Модуль 1</b>						
Тема 1. Торгова політика ЄС	12	2				10
Тема 2. Єдина аграрна політика ЄС: шляхи становлення та принципи функціонування	22	2				20
Тема 3. Екологічна політика Європейського Союзу	22	2				20
Тема 4. Міграційна політика Європейського Союзу	22	2				20
Тема 5. Регіональна політика Співтовариства	12	2				10
Разом за модуль	90	10				80
<b>Разом за семестр</b>	<b>90</b>	<b>10</b>				<b>80</b>

### 5.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		очна	заочна
1	Торгова політика ЄС	2	-
2	Єдина аграрна політика ЄС: шляхи становлення та принципи функціонування	2	-
3	Екологічна політика Європейського Союзу	2	-
4	Міграційна політика Європейського Союзу	2	-
5	Регіональна політика Співтовариства	2	-
6	Соціальна політика ЄС	2	-
7	Спільна зовнішня політика та політика безпеки	2	-
8	Співробітництво в галузі внутрішніх справ та юстиції	4	-
<b>Разом</b>		<b>18</b>	

### 5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		очна	заочна
1	Торгова політика ЄС	5	10
2	Єдина аграрна політика ЄС: шляхи становлення та принципи функціонування	5	20
3	Екологічна політика Європейського Союзу	10	20
4	Міграційна політика Європейського Союзу	5	20
5	Регіональна політика Співтовариства	5	
6	Соціальна політика ЄС	10	
7	Спільна зовнішня політика та політика безпеки	10	10
8	Співробітництво в галузі внутрішніх справ та юстиції	2	
<b>Разом</b>		<b>52</b>	<b>80</b>

### 5.5. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Публічні політики ЄС» носить самостійний характер виконання окреслених завдань і тематично охоплює загальне змістовне навантаження з навчального курсу. Індивідуальне завдання здобувача виконується під час 1 модулю і може бути оцінене максимально у 22 бали. Воно включає виконання аналітичного завдання за визначеною темою.

**Аналітичне завдання «Основні напрямки політичної і економічної діяльності держав Європейського Союзу»** Виконання завдання передбачає наступну логічну структуру викладу інформації (розділи):

1. Здійснити аналіз економічної і політичної діяльності ЄС.
2. Визначити головні політико-економічні фактори ЄС в кінці ХХ століття .
3. Використовуючи сучасні інформаційні технології, здійснити аналіз впливу демократії на економічну ситуацію у країнах ЄС.
4. Презентувати результати роботи у вигляді реферату

## 6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Акельев Е. С. Формирование валютных союзов: плюсы и минусы / Е. С. Акельев, Ж. А. Ермушко // Вестник ТГПУ. – 2011. – № 12. – С. 9–13.
2. Андреева А. А. Региональная политика безопасности Европейского Союза в рамках Барселонского процесса / А. А. Андреева // Экономические и гуманитарные исследования регионов. – 2011. – № 5. – С. 55–60.
3. Базаркина Д. Ю. Координация контртеррористической деятельности в ЕС: краткий обзор основных организаций / Д. Ю. Базаркина // Вестник Московского государственного областного университета. Серия: История и политические науки. – 2012. – № 2. – С. 79–84.
4. Барановський М. Стимулювання розвитку сільських територій: європейський досвід та українські реалії / М. Барановський // Региональное образование XXI века: проблемы и перспективы. – 2012. – № 6 (15). – С. 44–48.
5. Бахлова О. В. Регион в условиях интеграции: особенности статуса и роли / О. В. Бахлова // Гуманитарий: актуальные проблемы науки и образования. – 2006. – № 6. – С. 93–98.
6. Бирюков П. Н. Совместные следственные команды в Европейском Союзе / П. Н. Бирюков // Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Право. – 2013. – № 1 (14). – С. 351–365.
7. Бобылева Е. А. Принцип субсидиарности в праве Европейского Союза / Е. А. Бобылева // Актуальные проблемы российского права. – 2008. – № 2. – С. 316–329.
8. Большаков С. Региональные проблемы и процесс европейской интеграции / С. Большаков // Федерализм. – 2006. – № 2 (42). – С. 191–210.
9. Большаков С. Н. Региональные проблемы европейской интеграции / С. Н. Большаков // Современное право. – 2006. – № 3. – С. 70–78.
10. Борко Ю. А. От европейской идеи – к единой Европе / Ю. А. Борко. – М. : Издательский Дом «Деловая литература», 2003. – 464 с.
11. Борко Ю. А. Европейский Союз: расширение состоялось. Что дальше? / Ю. А. Борко // Актуальные проблемы Европы. – 2005. – № 4. – С. 8–53.
12. Борута І. Міграційне право ЄС : навч. посібник / І. Борута, В. Барський. – К. : ІМВ КНУ ім. Т. Шевченка, 2004. – 132 с. С. В. Сорока 31
13. Борута І. Трудове право ЄС : навч. посіб. / І. Борута, Г. Чанишева. – К. : ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. – 92 с.
14. Бургуані Т. Право та політика ЄС у сфері захисту прав споживачів : навч. посібник / Т. Бургуані, Г. Рогачова, О. Серьогін. – К. : ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2003. – 182 с.
15. Власова Н. Ю. Теория и практика межмуниципального сотрудничества в контексте региональной политики Европейского Союза / Н. Ю. Власова, Л. Н. Джек // Известия УрГЭУ. – 2010. – № 2 (28). – С. 26–31.

16. Войников В. В. Правовое сотрудничество по уголовным делам в рамках Европейского Союза / В. В. Войников // Вестник БФУ им. И. Канта. – 2011. – № 9. – С. 100–110.
17. Волес В. Творення політики в Європейському Союзі / В. Волес, Г. Волес. – К. : Основи, 2004. – 212 с.
18. Волох В. А. Формирование миграционной политики на территории Европейского Союза в исторической ретроспективе / В. А. Волох // Вестник Университета (Государственный университет управления). – 2012. – № 4. – С. 256–261.
19. Галичий С. А. Становление антидемпингового регулирования в ЕС / С. А. Галичий // Российский внешнеэкономический вестник. – 2005. – № 8. – С. 23–32.
20. Гилева А. А. Развитие европейской экономической интеграции: от единой валюты к единому бюджету Европейского Союза / А. А. Гилева // Проблемы современной экономики. – 2010. – № 2. – С. 124–128.
21. Гладенко О. Лісабонський договір ЄС 2007 року як новий етап еволюційного розвитку права Європейського Союзу / О. Гладенко // Вісник Центральної виборчої комісії – 2008. – № 1 (11). – С. 73–77.
22. Глобализационные приоритеты экономической политики Евросоюза / Э. А. Грязнов, К.-Х. Крахт, Н. Н. Ливенцев и др. ; Под общ. ред. Перской В. В., Фролова Б. И. ; Рос. акад. гос. службы при Президенте РФ. – М., 2000. – 159 с.
23. Глосарій із трудового права та соціально-трудоу відносин (з посиланням на досвід Європейського Союзу). – К. : ВД «Стилос», 2006. – 431 с.
24. Годенов И. С. Оперативные возможности общей политики безопасности и обороны Европейского Союза / И. С. Годенов // Вестник Томского государственного университета. – 2012. – № 1 (7). – С. 75–79.
25. Гончаров А. Сохранение принципов или границ, установленных Шенгенским соглашением: непростой выбор Европейского Сообщества / Галузеві політики Європейського Союзу 32 А. Гончаров // Право и управление. XXI век. – 2013. – № 2 (27). – С. 130–134.
26. Гумерова Р. Р. Региональная политика Европейского Союза и ее правовое и институциональное обеспечение / Р. Р. Гумерова // Право и государство: теория и практика. – 2010. – № 2 (62). – С. 119–122.
27. Гусев А. Экологическая политика Европейского Союза в контексте концепции устойчивого развития / А. Гусев // Обозреватель. – 2012. – № 4. – С. 88–100.
28. Гусев А. Формирование экологической политики Европейского Союза / А. Гусев // Обозреватель. – 2009. – № 8. – С. 56–63.
29. Гусев А. А. Політика Європейського Союзу / А. А. Гусев. – М. : Інститут порівняльної політології РАНЕІ, 2004. – 189 с.
30. Гусев А. А. Сучасна екологічна політика / А. А. Гусев. – М. : ИМЭМО РАНЕІ, 2006. – 205 с.
31. Даргель В. Наднациональная составляющая в иммиграционной политике Евросоюза / В. Даргель // Власть. – 2011. – № 12. – С. 154–158.

32. Дериглазова Л. В. Между идеальным и реальным: социальная политика Европейского Союза в 2000-е годы / Л. В. Дериглазова // Вестник КемГУ. – 2013. – Т. 3. – № 2 (54). – С. 46–51.
33. Дериглазова Л. В. Модернизация европейской социальной модели в условиях кризиса / Л. В. Дериглазова // Вестн. Том. гос. ун-та. История. – 2012. – № 1. – С. 64–74.
34. Досвід країн Центральної Європи у здійсненні економічних реформ: ідеї та рекомендації для України : зб. ст. / А. Блінов (упоряд.), О. Болячевська (пер. з англ.). – К. : МЦПД, 2005. – 43 с.
35. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека : учебник для вузов / Рук. авт. колл. и отв.ред. д.ю.н. проф. Энтин Л. М. – 2-е изд., пересмотр. и доп. – М. : Норма, 2005. – 960 с.
36. Единая европейская валюта (ЕВРО): механизм образования и функционирования : учеб. пособие / В. И. Колесников, Б. А. Еремин, Л. П. Давиденко, Е. В. Пухтенкова. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. гос. ун-та экономики и финансов, 1999. – 54 с.
37. Економічна інтеграція України в Європейський Союз : наук. рек. / Роланд Айзен (уклад.). – Т. : Економічна думка, 2003. – 185 с.
38. Ентін М. Правовые основы внешней политики и политики в сфере обороны и безопасности ЕС : навч. посібник / М. Ентін, М. Баймуратов, О. Делінський. – К. : ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. – 218 с. С. В. Сорока 33
39. Ермолович Г. П. Европол как международная полицейская организация / Г. П. Ермолович, И. С. Захаренко // Вестник СанктПетербургского университета МВД России. – 2007. – № 1. – С. 23–30.
40. Європейська соціальна хартія (переглянута), Страсбург, 3 травня 1996 року: ETS/163. – К. : Фенікс, 2004. – 38 с.
41. Жданов И. Надгосударственная практика управления миграционными процессами в ЕС / И. Жданов // Власть. – 2007. – № 7. – С. 98–102.
42. Жилина И. Ю. Региональная политика Европейского Союза: уроки для России / И. Ю. Жилина // Экономические и социальные проблемы России. – 2007. – № 1. – С. 139–159.
43. Заблоцька Р. О. Матеріали до курсів лекцій «Європейський валютний союз» та «Європейські фінансові ринки» / Р. О. Заблоцька, О. В. Сніжко. – К. : Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, Центр європейських студій, 2000. – 134 с.
44. Задорожня Г. П. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Аналітико-стат. інформація / Г. П. Задорожня ; Український ін-т науково-технічної і економічної інформації. – К. : УкрІНТЕІ, 2002. – 35 с.
45. Зинчук Т. А. Единая аграрная политика Европейского Союза: позитивные и негативные последствия в условиях либерализации мирового продовольственного рынка / Т. А. Зинчук // Никоновские чтения. – 2010. – № 15. – С. 426–428.
46. Зінчук Т. Аграрна політика України: можливості та перспективи інтеграції в ЄС / Т. Зінчук // Економіка України. – 2000. – № 12. – С. 58–66.

47. Иванов А. Г. Государственное регулирование внешней трудовой миграции: опыт ЕС, Франции, Германии, США / А. Г. Иванов // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Политология. – 2009. – № 3. – С. 61–69.
48. Игонин А. И. Территориальная организация сельского хозяйства Европейского Союза / А. И. Игонин, С. Г. Казаков // Ученые записки : Электронный научный журнал Курского государственного университета. – 2007. – № 1-2. – С. 18–21.
49. Ильин А. Е. Таможенно-тарифная политика и практика Европейского Союза на современном этапе / А. Е. Ильин // Российский внешнеэкономический вестник. – 2008. – № 10. – С. 35–44.
50. Исаченко Т. М. Практика применения специальных защитных, антидемпинговых и компенсационных мер в торговой политике ЕС / Т. М. Исаченко // Вестн. Том. гос. ун-та. – 2010. – № 333. – С. 112–118. Галузеві політики Європейського Союзу 34
51. Калиниченко П. А. «Зеленые» налоги в праве Европейского Сообщества / П. А. Калиниченко // LEX RUSSICA (Научные труды МГЮА). – 2004. – № 2. – С. 546–554.
52. Карелина К. С. Региональная экономическая политика в Европейском Союзе / К. С. Карелина // Известия ИГЭА. – 2013. – № 2 (88). – С. 53–56.
53. Каширина Е. Единая социальная политика Европейского Союза (реальность и перспективы) / Е. Каширина // Власть. – 2009. – № 7. – С. 142–145.
54. Кембаев Ж. М. Общая внешняя политика и политика безопасности Европейского Союза: правовые основы становления и перспективы развития / Ж. М. Кембаев // Журнал российского права. – 2007. – № 6. – С. 88–96.
55. Ковбасюк Ю. Європейський банк реконструкції та розвитку: аспекти діяльності / Ю. Ковбасюк. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 268 с.
56. Коновалова А. В. Обратная сторона аграрной политики ЕС / А. В. Коновалова // Политематический сетевой электронный научный журнал Кубанского государственного аграрного университета. – 2006. – № 22. – С. 217–224.
57. Контури європейської безпеки: процес створення. – К. : Т-во «Знання» України, 2007. – 67 с.
58. Копійка В. В. Європейський Союз: заснування і етапи становлення : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. – 448 с.
59. Косов Ю. В. Развитие европейской региональной политики: путь к углублению сотрудничества или к конфликту? / Ю. В. Косов, А. В. Торопыгин // Политическая экспертиза. – 2009. – Т. 5. – № 2. – С. 197–208.
60. Кочин И. А. Эволюция модели общей внешней политики и политики безопасности Европейского Союза / И. А. Кочин // Вестник РУДН. Серия: Юридические науки. – 2006. – № 1 (19). – С. 87–98.
61. Кролевец К. Ю. Реализация миграционной политики и регулирование трудовой миграции в странах Западной Европы как основа безопасности Европейского Союза / К. Ю. Кролевец // Наука о человеке: гуманитарные исследования. – 2012. – № 2 (10). – С. 11–15.

62. Кручинина Н. В. Развитие системы управления природоохранной деятельностью в европейских странах в условиях устойчивого развития / Н. В. Кручинина // Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). – 2012. – № 9. – С. 12–29. С. В. Сорока 35
63. Крушинський В. Ю. Британська Європа чи європейська Британія: Великобританія в європейських інтеграційних процесах / В. Ю. Крушинський. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2003. – 214 с.
64. Кудинова К. В. Социальный контракт в социальной политике стран Европейского Союза: Европейская социальная модель / К. В. Кудинова // Наука и бизнес: пути развития. – 2013. – № 5 (23). – С. 139–142.
65. Кузьмичева Л. О. Расширение ЕС (2004): последствия для общей внешней политики и политики безопасности Европейского Союза / Л. О. Кузьмичева // Вестник социально-политических наук. – 2008. – № 8. – С. 36–40.
66. Купряжкин Д. А. Тенденции развития финансовой системы Европейского Союза: опыт европейского центрального банка на открытом рынке в конце XX века / Д. А. Купряжкин // Вестник Московского государственного гуманитарного университета им. М. А. Шолохова. История и политология. – 2011. – № 3. – С. 70–74.
67. Кушнір М. О. Сучасні стратегічні орієнтири європейської регіональної політики / М. О. Кушнір // Стратегічні пріоритети. – 2013. – № 1. – С. 146–149.
68. Лицарева Е. Ю. Проблемы Экономического и Валютного Союза в связи с восточным направлением процесса расширения ЕС / Е. Ю. Лицарева // Вестн. Том. гос. ун-та. История. – 2012. – № 1. – С. 95–104.
69. Луппов И. Ф. Контртеррористическая политика Европейского союза: проблемы и перспективы / И. Ф. Луппов // Известия РГПУ им. А. И. Герцена. – 2009. – № 101. – С. 304–310.
70. Максименко С. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / С. Максименко, Є. Кіш, М. Лендъел, І. Студенніков. – К. : Логос, 2000. – 70 с.
71. Малиновська О. Україна, Європа, міграція: міграції населення України в умовах розширення ЄС / О. Малиновська. – К. : Бланк-Прес, 2004. – 172 с.
72. Маніє Ф. Технічні правила і стандарти в ЄС : навч. посіб. / Ф. Маніє, О. Чувпило. – К. : ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. – 136 с.
73. Маніє Ф. Безпека споживачів та нагляд за ринком в ЄС : навч. посібник / Ф. Маніє ; Програма Тасіс Європейського Союзу в Україні ; Проект «Правничі студії в Україні: Київ та окремі регіони». – К. : ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. – 114 с.
74. Матвеева Е.В. Экологическая политика Евросоюза / Е.В. Матвеева // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2010. – № 6. – С. 311–317.